

A beszélő hallgatói megítélése a zöngeminőség függvényében

Markó Alexandra¹ – Csapó Tamás Gábor² – Takács Karolina³

¹ELTE Fonetikai Tanszék, ²BME Távközlési és Médiainformatikai Tanszék, ³ELTE Fonetikai Tanszék

¹marko.alexandra@btk.elte.hu, ²csapot@tmit.bme.hu, ³karolin3813@gmail.com

A glottalizáció olyan hallható zöngeminőség, amely a hangszalagoknak a kváziperiodikus rezgéstől eltérő, irreguláris működéséből adódik.

Több tanulmány igazolta, hogy a beszéd különféle változatai befolyásolják a hallgatónak a beszélőről alkotott véleményét, értékelését. A szociolingvisztikai kutatásokban az irreguláris zöngeminőséget sokszor olyan női beszédjegyként azonosítják, amely a maszkulinitás vagy a hatalom attitűdjét fejezi ki (Warner 2015). Emellett a glottalizációt az alacsony f_0 és más extrém sajátosságai miatt a kevésbé kompetens, kevésbé tanult és kevésbé megbízható egyéneknek tulajdonítják például állásinterjúk során (Anderson et al. 2014). Más kutatások ugyanakkor (pl. Yuasa 2010) azt emelik ki, hogy (az amerikai) nők esetében az irreguláris zöngeminőség olyan pozitív implikációkat hordoz, mint a tanultság, avagy az agresszivitás hiánya.

Mivel a magyar beszédben korábban nem vizsgálták a hallgatók attitűdjeit a beszélők zöngeminőségével kapcsolatosan, a jelen kutatás fő kérdése az, hogy hogyan értékelik a hallgatók a beszélőt a zöngeminőség modális vs. irreguláris volta függvényében. A kutatáshoz a BEA adatbázisból (Gósy 2012) választottunk mondatfelolvasásokat, amelyeknek a közlés végi zöngeminőségét a modális és az irreguláris pólusok között automatikus transzformációs módszerekkel (Csapó–Németh 2014 és 2015) változtattuk. Az eredeti és a módosított mondatokat véletlenszerű sorrendben játsszuk le a résztvevőknek, akiknek meghatározott tulajdonságskálák (l. a szakirodalombeli előzményeket: tanultság, agresszivitás, kompetencia, megbízhatóság, maszkulinitás stb.) mentén kell értékelniük az egyes beszélőket egy internetes kérdőív segítségével. Az eredeti és a módosított mondatok értékeléseit összevetjük a különféle tényezők (a beszélő neme, a mondat, a zöngeminőség) szempontjából, általános lineáris modell segítségével. Hipotézisünk szerint a zöngeminőség megváltozása befolyásolja a beszélő hallgatói megítélését, de ebben szerepet játszik a beszélő neme és az átlagos f_0 is.